

MIRKO KEMIVEŠ
Varaždin

DOLAZAK KAPUCINA U VARAŽDIN I ZNAMENITI
KAPUCINI TIJEKOM 300 GODINA VARAŽDINSKOG
SAMOSTANA

*LA VENUTA DEI CAPUCCINI A VARAŽDIN E I CAPUCCINI CELEBRI DEL
CONVENTO DURANTE 300 ANNI DI PRESENZA*

L'autore ha diviso suo lavoro in due parti principali. Nella prima parte intitolata: **“La venuta dei Cappuccini a Varaždin”** l'autore descrive l'arrivo dei padri Cappuccini in questa città assieme con tutti i problemi e le difficoltà che hanno accompagnato questa impresa. In seconda parte del lavoro sotto il titolo: **“I Cappuccini celebri del convento di Varaždin durante 300 anni di presenza”**, l'autore menziona 13 Cappuccini che hanno svolto un ruolo importante nella spiritualità del popolo Croato, i quali sono nati a Varaždin o hanno vissuto e operato nel Convento di Varaždin.

1. Dolazak kapucina u Varaždin

Pripreme za dolazak

Dolazak kapucina u Varaždin bio je proces koji je trajao gotovo čitavo jedno stoljeće. Kada je 5. V. 1618. započela gradnja kapucinskog samostana u Zagrebu, na Gornjem gradu, nedaleko današnje uspinjače, i plemstvo kao i građani Varaždina poželjeli su imati ove redovnike i u svome gradu. Od tada započinju nastojanja mnogobrojnih Varaždinaca da se i u ovom gradu izgradi kapucinski samostan. No, to nije bilo nimalo jednostavno ni lako. Da bi kapucini došli u Varaždin, trebalo je prije toga riješiti mnogobrojne poteškoće koje su sprečavale ostvarenje ovoga nauma pobožnih Varaždinaca. No, oni se nisu mirili s time te su neprestano i zauzeto i dalje kod svih nadležnih nastojali da se problemi uklone i da kapucini dođu.

Stvari su se počele nešto brže rješavati kada su godine 1652. hrvatski “Staleži i redovi” skupa s gradskim poglavarstvom od štajerskog provincijala o. Hijacinta iz Graza zatražili da prihvati u Varaždinu mjesto za gradnju samostana¹. O tome se raspravljalo na sljedećem provincijalnom kapitolu Štajerske provincije koji je održan u Grazu 7.

VII. 1653, i tada je bilo zaključeno da se prihvate tri nova mjesta za izgradnju novih samostana, a na prvom se mjestu spominje Varaždin². No zbog različitih razloga i zapreka tada se to nije ostvarilo. Kroničar Varaždinskog samostana smatra da je to bilo zbog tri poglavita razloga: zbog opasnosti od Turaka koja je tada prijetila našim krajevima, zatim zbog nedostatka redovnika-kapucina koji su bili iz naših krajeva i koji bi mogli propovijedati na hrvatskom jeziku, a treći razlog je bilo protivljenje redovnika-franjevaca Varaždinskog samostana da još jedan franjevački red koji je bio u velikoj ekspanziji dođe u Varaždin. Glede ove treće točke stvar se toliko zakomplicirala da je došla pred Kongregaciju u Rimu koja je naredila da se o toj stvari više ne smije diskutirati, te je nastao određen zastoj. Unatoč takvoj odredbi iz Rima, i dalje je bilo mnogo onih koji su bili spremni zauzeti se za dolazak kapucina u Varaždin. Među njima se na osobit način istaknula grofica Marija Magdalena Drašković koje je uputila pismo rimskoj Kongregaciji za biskupe i redovnike sa zamolbom da se uklone zapreke koje priječe kapucine da dođu u Varaždin. O toj njezinoj molbi Kongregacija sastavljena od kardinala raspravljala je 9. VI. 1679. i pozitivno odgovorila na njezine zamolbe³. Tako je kapitul Štajerske provincije održan u Ljubljani 4. IX. 1676. ponovno predložio da se osnuje samostan u Varaždinu, što je većina prisutnih prihvatila i odobrila⁴.

Otkako su Turci bili god. 1688. prvi put, a 1691. drugi put, otjerani iz Slavonije, opet je kod pobožnih Varaždinaca izbila želja da se u njihovu gradu nastane kapucini. Tako je stvar malo po malo sazrijevala i poteškoće su se rješavale, jedna po jedna, da je Hrvatski sabor na sjednici održanoj u Varaždinu 14. XI. 1695. mogao ponovno postaviti pitanje dolaska kapucina i gradnje njihovog samostana. I ovaj put bilo je to na insistiranje grofice Magdalene Nadasy, udovice grofa Ivana Draškovića, koji je bio dvorski sudac, a ujedno vlasnik - tada ogromnih imanja u Trakošćanu i Klenovniku. Grofica se, u međuvremenu, pismeno obratila na kralja Leopolda I., kojemu je izjavila da želi u Varaždinu na svoj trošak podići kapucinski samostan. O tome je Sabor raspravljao i odlučio da će, ako treba, poslati svoje poslanike na dvor u Beč i u Rim kako bi poradili na bržem rješavanju tog pitanja.⁵ Tom prilikom Sabor je dao instrukcije legatu varaždinskom podžupanu Franji pl. Črnkovečkom kao i argumente za uvođenje kapucina u Varaždin, koji se navode u broju devet toga zasjedanja. Tu se navodi da u predgrađu Varaždina nema drugih svećenika osim jednoga kapelana te da bi prisutnost redovnika - kapucina bila dragocjena u tom dijelu grada, te neka se kod cara zauzme za što brže rješavanje ovog slučaja.⁶

Izaslanici Hrvatskog kraljevstva održali su 29. XII. 1695. Kraljevinsku konferenciju u palači zagrebačkog biskupa Stjepana Selišćevića i tada su u četvrtoj točki raspravljali o problemu dolaska kapucina u Varaždin, te su odlučili na Konferenciju pozvati provincijala Franjevačke provincije koji bi trebao iznijeti razloge njihova protivljenja. Zaključeno je da ovu stvar valja i dalje proslijediti.⁷

15. II. 1696. na Hrvatskom saboru koji je održan u Zagrebu ponovno se raspravlja o istoj temi. Tu je stvoren 7. članak, koji ističe kako već otprije postoji "jednodušna želja gospode staleža da se oci kapucini dovedu i smjeste u predgrađu grada Varaždina; tu pak pobožnu i spasonosnu namjeru smetaju i sprečavaju oci franjevci pokrajine sv. Ladislava, kod svete Kongregacije (u Rimu) svojim nepovoljnim informacijama". Zato sabor zaključuje da će, ako urebba, poslati u Rim posebnog svoga ablegata koji će ondje govoriti i raditi u ime Kraljevine Hrvatske".⁸

Kako je god. 1696. bio velik i presudan rat s Turcima, otešlo se rješenje kapucinskog dolaska u Varaždin. To je pitanje iznova načeto 11. II. 1697. kada se u Zagrebu sasta-

doše hrvatski staleži pod predsjedanjem zagrebačkog biskupa Stjepana Selišćevića. Tada je stvoren 14. članak, koji glasi da se posao oko smještaja kapucina u Varaždinu prepusti narednoj Kraljevinskoj konferenciji.⁹ Doista, to je pitanje temeljito raspravljeno na Kraljevinskoj konferenciji, koja je 22. III. 1697. održana u Zagrebu pod predsjedanjem baruna Stjepana Čikulina Susjedgradskoga. Tada je u pogledu kapucina stvoren 5. članak koji sadrži ove zaključke:

1) U Rim se kao hrvatski poslanik šalje zagrebački kanonik Tomo Augustić. Njemu će se iz naredne Konferencije dati vjerodajno pismo i uputa kako ima kod Svete stolice izmoliti dozvolu da se u Varaždin uvedu kapucini.

2) Prije Augustićeva polaska u Rim pokušat će skloniti franjevce na popuštanje u kapucinskom pitanju. Tu zadaću preuzeše zagrebački kanonik Nikola Gotal i Jakob pl. Ilijašić, podžupan Zagrebačke županije. Oni će poći u zagrebački franjevački samostan, gdje se nalazi provincijal i prvaci franjevačke Provincije sv. Ladislava.

3) Hrvatski staleži uviđaju da će franjevački samostan imati manju korist od “prošnje - mendikacije” ako se u Varaždin dosele kapucini. Da franjevci lakše pregore tu štetu, hrvatska će država dati franjevačkom samostanu u Varaždinu 1000 ugarskih forinti čim se kapucini uvedu i nastane u Varaždinu.¹⁰ Kao izaslanici Hrvatskoga sabora dođoše kanonik Gotal i požupan Ilijašić u franjevački samostan u Zagrebu. Tamo su s njima pregovarali: provincijal o. Aleksije Božjaković, te o. Antun Parklec i o. Maksimilijan Klarić, koji u tu svrhu dobiše ovlaštenje od cijele Provincije sv. Ladislava. Franjevci zahvališe hrvatskim staležima za obećanu pripomoć od 1000 ugarskih forinti, “*nadajući se također da će im staleži i redovi u povoljnije vrijeme pomoći i obilnijom milostinjom*”. Od sada se franjevci više ne protive dolasku i smještaju kapucina u predgrađu Varaždina. Franjevci dapače obećaše da će o svojoj privoli pismeno obavijestiti Generala franjevačkog reda u Rimu.

O svom uspjehu izvjestiše kanonik Gotal i podžupan Ilijašić hrvatske staleže koji su 15. IV. 1697. došli na Konferenciju u Varaždin. Tu je stvoren 18. članak, kojim hrvatski staleži odobravaju obećanje svojih izaslanika da će varaždinskim franjevcima - povrh obvezanih 1000 ugarskih forinti - dati još najmanje 1000 ugarskih forinti kada kapucini u Varaždinu sagrade samostan i uvedu klauzuru. Zato neka Ilijašić i Gotal upute groficu Magdalenu Drašković-Nadasdy, kao utemeljiteljicu kapucinskog samostana, da se pripravi za gradnju samostana. Na Konferenciji je bio prisutan i njezin sin Ivan grof Drašković, koji je izjavio da će se gradnji kapucinskog samostana u Varaždinu pristupiti čim kapucinima stigne zamoljena dozvola od Kongregacije u Rimu.¹¹

Kako izvješćuje Rudolf Horvat u “Povijesti grada Varaždina”, ipak su poslije toga protekle još 2 godine dok je zbor kardinala, koji čine “Svetu Kongregaciju u Rimu” konačno riješio pitanje o utemeljenju kapucinskog samostana u Varaždinu. Kada su konačno uklonjene sve prepreke za dolazak kapucina u Varaždin, jer je definitorij franjevačke Provincije sv. Ladislava dao svoj pristanak, na Kraljevinskoj konferenciji održanoj u Zagrebu 21. VIII. 1699. zastupnici su u jedanaestoj točki toga zasjedanja zamolili zagrebačkog biskupa Stjepana Selišćevića da se pobrine kako bi u tom samostanu boravili izvršni svećenici hrvatskog naroda.¹²

Sporazum s franjevcima svečano je potvrđen 3. IX. 1699. pred biskupom Stjepanom Selišćevićem u biskupskom dvoru u Zagrebu i tako su otklonjene sve zapreke za dolazak kapucina u Varaždin.¹³

Zagrebački biskup je tada obavijestio provincijala Štajerske kapucinske provincije o nekim odredbama glede ustanovljenja samostana u Varaždinu, ali provincijal o. Lam-

bert iz Niederdorfa nije se usudio sam upuštati u daljnje pregovore, nego je pričekao do 13. IX. 1699. kada su se svi definatori (savjetnici) Štajerske provincije okupili u samostanu u Ptuju gdje su se održavali ispiti za studente. Oni su tada pomno zajednički promotрили sve prijedloge te je tom prilikom odlučeno da o. provincijal osobno, zajedno s definatorima, odu k biskupu u Zagreb na daljnje pregovore.¹⁴ To se ostvarilo 20. listopada 1699. kada je provincijalu o. Lambertu iz Niederdorfa¹⁵ zagrebački biskup Stjepan Selišćević svečano uručio dekret kojim se dozvoljava da kapucini dođu u Varaždin, i da ondje utemelje svoj samostan.¹⁶

Dolazak kapucina u Varaždin i pripreme za gradnju samostana i crkve

26. X. 1699. prva petorica braće kapucina, u pratnji cijelog definatorija Štajerske kapucinske provincije na čelu s provincijalom o. Lambertom iz Niederdorfa, dođoše iz Zagreba u Varaždin. Bili su to definatori (savjetnici) provincijala: p. Samuel iz Salzburga, Bernardin iz S. Daniela, p. Gabrijel iz Leibniza i p. Marin iz Senja koji je u to vrijeme bio gvardijan zagrebačkog kapucinskog samostana. Kad su stigli u Varaždin, smjestiše se u kuću gospodina Juraja Plemića, koji je bio protonotar Hrv. kraljevstva, i u kuću gospodina Nikole Škrleca de Lomnica, gdje su ih lijepo ugostili kroz osam dana koliko su tu boravili.¹⁷

Tamo je dva dana iza toga, 28. X. 1699., obavljen svečani uvod kapucina. Tom činu prisustvovali su: Nikola Gotal - opat, arhidakon i zagrebački kanonik kao izaslanik zagrebačkog biskupa Stjepana Selišćevića, grofovi Ivan Drašković i David Ivanović, baruni Ivan Andrija Makar i N. Schoffman. Bio je prisutan također Juraj Plemić, protonotar Hrvatskoga kraljevstva, gradski sudac i članovi Magistrata grada Varaždina kao i mnoštvo crkvenih dostojanstvenika, plemstva i građana. Kapucine je sjajnim govorom

Varaždin, Kapucinski samostan

pozdravio kanonik Gotal pošto im je gradski sudac predao ključeve u znak stalnog smještaja u Varaždinu. U ime kapucina zahvalio se provincijal o. Lambert na tako svečanom primitku. Nakon toga svi prisutni u procesiji krenuše u župnu crkvu sv. Nikole, gdje je kanonik Gotal odslužio svečanu sv. misu. Instalacija-uvođenje kapucina završila je pjevanjem ambrozijanske himne "Tebe Boga hvalimo".¹⁸ Nakon toga uslijedio je svečani ručak koji je za uzvanike priredio grof Ivan Drašković.¹⁹

Dolazak kapucina u Varaždin Ivan Kukuljević Sakcinski u kratkoj raspravi pod naslovom: "Varaždin - Kratki nacrt s gledišta historičkog" opisuje ovako: "Iste godine 1699, dne 28. listopada uvedeni su u Varaždin, uz dozvolu, pače na zabtjevanje hrvatskoga sabora, pobožni i miroljubivi kapucini, velikom svečanostju, premda su s prva od svojih tamo već dugo obstojećih redovnika sv. Franje zlo gledani bili. Ovaj red kapucinski znao si je sve do danas obće štovanje svega grada i okolice Varaždinske sačuvati, te svaki njegov član gledan je svuda rado kamo god dodje. S prvine stanovali su kapucini tri godine u privatnih kućab. Grof Juraj Erdödi kupi prvi za njih zemljište, sagradi manastir i dade ga obzidati. Za biskupah pako Zagrebačkih Seliševiča i Brajkovića sazidana i posvećena je njihova crkva sv. Trojstva, koja može biti drugim za primjer čistoće i reda".²⁰

Isprvice su kapucini stanovali u privatnoj kući jer je trebalo pronaći prikladno mjesto za izgradnju samostana i crkve. Budući da se radilo o prilično velikom terenu, jer su kapucini trebali zemljište za vrt oko samostana, nastale su brojne poteškoće. Najprije su im ponudili zemljište koje se nalazilo istočno od kuće gospodina Samoborca na Bedekovićevom posjedu u kojoj su u prvo vrijeme kapucini stanovali. Budući da to zemljište koje im je bilo ponuđeno nije bilo prikladno za izgradnju samostana i crkve, jer je vjerojatno bilo premaleno, morali su potražiti neko drugačije rješenje.²¹ Ni sljedeće zemljište, koje se nalazilo "ispred gradskih vrata", a koje im je dodijeljeno sljedeće godine 1700. s odobrenjem zagrebačkog biskupa i Magistrata grada Varaždina, nije im odgovaralo. Naime to je zemljište bilo močvarno i previše usko za gradnju samostana, crkve i vrta, a uokolo su bile sagrađene kuće od drveta zbog kojih je prijetila opasnost od požara. To je zemljište napušteno i prodano nekom gospodinu Bačaniju. Za to vrijeme kapucini su stanovali u kući gradskoga činovnika Markušića koja se nalazila uz gradske bedeme blizu gradskih vrata. Međutim, ovdje nije bilo potrebnoga mira za kapucine jer su neprestano prolazila kola i mnogobrojni prolaznici. Napokon u trećem pokušaju pronađoše prikladno zemljište izvan gradskih bedema, i to na početku južnog predgrada. Veći dio tog zemljišta pripadao je nadarbinu župe sv. Nikole. Tu je kapucinima pomogao grof Juraj Erdödy, koji bijaše kraljevski sudac i veliki župan Varaždinske županije. Erdödy je i sam, kao vlasnik varaždinske tvrđe, imao dosta zemalja kod Varaždina (u Optujskoj ulici i na Ledinama). Zato je on nagovorio varaždinskog župnika Franju Mužinića da spomenuto zemljište dade kapucinima, a u zamjenu da primi jednako veliko zemljište grofa Erdödyja. Vlasnici pak onih drugih čestica, koje su kapucini trebali za uređenje svoga vrta, djelomice ih darovaše, a djelomice prodadoše kapucinima koji su potrebite novce dobili od pobožnih Varaždinaca. Tako su kapucini stekli oveće zemljište koje su onda zidom ogradili, a u kojem se nalazi njihov samostan i prostrani vrt.²²

Adolf Wiessert u svojim Bilješkama o nekim varaždinskim kućama navodi podatak da je "Marija Magdalena grofica Nadasd-Drašković kupila 1700. zemljište za gradnju kapucinskog samostana".²³

Gradnja crkve i samostana odvijala se prema strogim pravilima Konstitucija kapucinskog reda. U to vrijeme u redu su bile na snazi Konstitucije koje je 1643. odobrio papa Urban VIII.²⁴ Tamo je propisano da je za ustanovljenje i gradnju jednog novog samos-

tana potrebna dozvola predstavnika sve braće okupljene na provincijalnom kapitulu, osim toga potrebna je dozvola od provincijala dotične provincije kao i odobrenje generalnog ministra. Nakon toga, braća trebaju otići k biskupu da bi od njega dobili dozvolu za ustanovljenje i gradnju samostana na određenom mjestu u njegovoj biskupiji. S tom dozvolom trebali su se obratiti poglavarstvu grada ili vlasniku zemljišta na kojemu bi željeli sagraditi samostan. Pri tome su trebali primiti zemljište pod uvjetom da ga mogu odmah napustiti ako im tamo ne bi bilo moguće opsluživati sveto siromaštvo koje su zavjetovali. Pa ipak, za napuštanje pojedinog mjesta bilo je potrebno prije toga pribaviti suglasnost provincijalnog kapitula i dozvolu generalnog ministra.

Konstitucije su propisivale da mjesto za izgradnju samostana *“ne smije biti previše udaljeno od grada, dvorca ili naselja, ali ne i previše blizu da ne bi previše posjeta ometalo samostanski način života”*.²⁵ To je bilo stoga da bi kapucini mogli što bolje i korisnije služiti svjetovnjacima na duhovnom području, a ovi kapucinima glede materijalnih potreba. Konstitucije preporučuju da se samostan sagradi na terenu koji će biti udaljen od naseljenog mjesta *“jednu malu milju, jer kapucini trebaju željeti više boraviti na osamljenim mjestima nego u ugodnim gradovima”*²⁶.

Kapucinima je bilo strogo zabranjeno prihvatiti crkve i boravišta ili ih dati za sebe graditi ako ne bi odgovali strogim propisima siromaštva koje su trebali opsluživati. A da ne bi došlo do nesporazuma, Konstitucije su odredile da se načini jedan mali model samostana i crkve prema kojemu se svagdje u redu trebaju graditi novi samostani. Za samostanske crkve Konstitucije propisuju da moraju biti *“malene i siromašne, ali lijepe, poštene i vrlo čiste”*. Kapucini nisu željeli imati velike crkve da bi u njima mogli propovijedati mnoštvu, nego su radije odlazili u druge crkve. Konstitucije su propisale da u samostanskoj crkvi smije biti samo jedno maleno zvono, a da tu ne bi bilo zabune, propisana je i težina koja je smjela iznositi oko 150 libri.

Točno su propisane mjere za pojedine prostorije u samostanu. Tako je određeno da sobice za redovnike po dužini i širini ne smiju biti veće od devet pedlja (1 pedalj = 26 cm), dakle 234 cm, a njihova visina ne smije biti veća od 10 pedlja, dok su vrata morala biti maksimalno visoka 7 pedlja a široka 2 i pol pedlja. Prozori na sobama trebali su biti visoki 2,5 pedlja, a široki 1,5 pedlja. Hodnik u dormitoriju (na katu gdje su bile sobice) nije smio biti širi od 6 pedlja, a visina blagovaonice nije smjela biti veća od 13 pedlja. Ako bi bio jako loš zrak, visina blagovaonice se mogla podići još za jedan pedalj. Budući da svi pedlji nisu jednaki, na kraju Konstitucija donesena je mjera od pola pedlja (= 13 cm), i tom mjerom trebala se mjeriti svaka gradnja.

Da se ne bi griješilo kod gradnje novih samostana, kako glede biranja mjesta na kojem će se graditi, tako i glede održavanja svih propisa glede veličine prostorija u samostanu, određuje se da provincijal i definatori na kapitulu braće izaberu četiri redovnika, koji moraju biti među najboljima u provinciji. Oni će imati zadaću da izabiru mjesto gdje će se graditi novi samostan, te su sa sobom trebali imati model samostana prema kojemu se trebalo graditi. Trebali su strogo nadzirati da se ne bi pogriješilo ni u čemu te da samostani doista budu građeni prema propisima Konstitucija. Ako bi među njima došlo do razmimoilaženja u mišljenju, trebali su tajnim glasovanjem izraziti svoje mišljenje. Kod toga glasovanja trebao je sudjelovati i provincijal, a pri tome imao je pravo na samo jedan glas, kao i ostali nadzornici gradnje (Fabricieri). Kod gradnje bilo je svim kapucinima strogo zabranjeno bilo kakvo raspolaganje novcima, nego je to trebalo dati povjerenicima - svjetovnjacima koji su se razumjeli u gradnju.

Još jedan od razloga zašto nije bilo lako otvoriti jedan novi samostan bio je propis Konstitucija da u kapucinskim samostanima ne smije biti manje od dvanaest braće.²⁷

Gradnja crkve Presvetog Trojstva i kapucinskog samostana

Na kapitulu Štajerske provincije koji je održan u kapucinskom samostanu u Zagrebu 28. V. 1700. izabrana su za nadzornike gradnje samostana (Prefecti Fabricae) sljedeća braća: Antun iz Kranja (Crainburgensis) koji je bio izabran i za službu definitora (savjetnika), Gabrijel iz Mureck-a (Murreggensis), definitor i kustos, Samuel iz Salzburga (Salisburgensis), definitor, i brat laik Florencije Ponensis. Sljedeće godine na provincijalnom kapitulu održanom 16. IX. 1701. u Grazu izabrani su sljedeći nadzornici gradnji: Gerald iz Graza, definitor, Samuel iz Salzburga, definitor, Marin iz Senja, poglavar varaždinskog samostana, i brat laik Konstantin iz Celja. o. Marin iz Senja bio je izabran za nadzornika gradnje i na kapitulu godine koji je održan 19. IX. 1704. u kapucinskom samostanu u Ptuju. Na tom kapitulu određena su braća za samostansku zajednicu u Varaždinu i određeno je da o. Marin iz Senja bude prvi gvardijan varaždinskog samostana.²⁸

Dana 5. XI. 1700. potpisan je ugovor o gradnji samostana i crkve. Budući da kapucini nisu smjeli imati novac niti njime raspolagati, to su umjesto njih činile ovlaštene osobe koje su se nazivale sindici. Tako je ovaj dokument potpisao Juraj Plemić koji je vršio dužnost apostolskog sindika, dok su njegovi zamjenici bili Nikola Škarica i Matija Marić.²⁹

Postoji i opis gradnje - Designatio Fabricae - u kojem je do u tančine opisano kako treba izgraditi samostan i crkvu. Tu se navodi da crkva mora biti dugačka 84 pedlja a široka 38 pedlja, mora biti srednje visine, dvoja vrata i dvije pokrajnje kapele. U crkvi će biti četiri oltara i dvije kripte za pokapanje redovnika - u svakoj pokrajnjoj kapeli po jedna. Određeno je da moraju biti 4 oratorija - mjesta za molitvu: dva sa strane velikog oltara, jedan kod pokrajnje kapele i jedan oratorij u dormitoriju (na prvom katu samostana gdje su se nalazile samostanske čelije). Propovjedaonicu je trebalo načiniti na lijevoj strani crkve (na strani Evandjelja). Kor za molitvu trebao je biti tako velik da u njemu istodobno može moliti 9 svećenika. Ispovjedaonica je trebalo načiniti sedam: dvije na dnu crkve, 4 u pokrajnjim kapelama i jedna u oratoriju kod prve kapele. Crkva je trebala imati jedan toranj. Samostan je trebao imati 28 sobica (čelija) i jednu kapelu za bolesnike s dva prozora. Trebalo je načiniti i 4 bolesničke sobe koje će biti dugačke 15 pedalja. Samostansku biblioteku trebalo je smjestiti u jednu od bolesničkih soba. U samostanu je trebalo načiniti tri stepeništa za ulazak u dormitorij: jedno iz kora široko 6 pedalja, drugo kod kuhinje, a treće koje vodi u bolesničke sobe - ova stubišta trebala su biti široka 5 pedalja. Samostanska blagovaonica trebala je biti dugačka 58 pedalja i smjela je imati četiri prozora, dok je njezina visina morala iznositi 14 pedalja. Osim toga, trebalo je načiniti i jednu cisternu za vodu u klastru. Samostan je imao 2 sobe za strance, a prostorija za školu nalazila se ispod bolesničkih soba.³⁰

Na mjestu koje su kapucini izabrali za gradnju svoga samostana nalazila se drvena kapela posvećena Presvetom Trojstvu a oko nje nalazilo se groblje. Tu je kapelu predala kapucinima Bratovština Presvetog Trojstva. Zbog toga je i samostanska crkva posvećena na čast Presvetog Trojstva.³¹

25. IV. 1701. zagrebački biskup Stjepan Selišćević posvetio je temeljni kamen za gradnju kapucinske crkve, u koji kapucini urezaše latinski natpis, koji bi u hrvatskom prijevodu glasio ovako: “*Godine 1701. dana 25. travnja - za pape Klementa XI., cara Leopolda I., ugarskog, hrvatskog i dalmatinskog kralja Josipa I., koji je krunjen za očeva života, za biskupa zagrebačkoga Stjepana Selišćevića, te za doživotnoga vrhovnog župana varaždinskoga Jurja Erdödyja - na tomu je mjestu prvi kamen za crkvu kapucina, Male braće sv. Franje, postavio spomenuti presvijetli i prečasni biskup na čast Presvetoga Trojstva*”³² Za vrijeme svečane svete mise, koju je služio presvijetli gospodin biskup, propovijedao je tadani poglavar o. Marin iz Senja.³³

Gradnjom crkve i samostana bavila se i Hrvatska kraljevska konferencija koja je održana 11. veljače 1701. u Zagrebu. Tamo je u trećoj točki odlučeno da će dovoz materijala za izgradnju kapucinskog samostana u Varaždinu osigurati veliki suci Varaždinske i Križevačke županije. Za izvršenje toga zadatka određena su gospoda Matija Marić i Petar Kuškoci (Kuskoczy), suci iz Varaždina, te Stjepan Antolčić, sudac iz Križevaca.³⁴ Tako je na proljeće godine 1701. započela gradnja kapucinskog samostana. Crkva Presvetog Trojstva i samostan izgrađeni su prema nacrtima (modelu) koje je načinio kapucin fra Valentinijan iz Bologne.³⁵

Kapucinima su gradnju njihove crkve Presvetog Trojstva i samostana omogućili njihovi odlični prijatelji i podupiratelji u Varaždinu. Među ovima poimence se navode: grofica Suzana Barbara Moškony - rođena grofica Drašković; grofica Elizabeta Erdödy - rođena grofica Keglević; hrvatski ban Ivan grof Palfy, te plemićke obitelji Bedeković i Črnkovečki. Osim njih, kapucinima su sredstva za gradnju dali: zagrebački kanonik Tomo Augustić, koruški knez Porzia, Zagrebački kaptol i Nutarnjo-austrijska komora (financijska oblast) iz Graza.

Veliki je oltar Presvetog Trojstva u kapucinskoj crkvi dala na svoj trošak napraviti Dora pl. Vačić - rođena Vragović, koja je novcem poduprla i gradnju same crkve; oltar bl. Djevice Marije dao je načiniti Ivan pl. Kukuljević; oltar sv. Antuna podigao je podžupan Ivan Uzolin, dok je Josip pl. Auch platio račune za oltar sv. Ane u pokrajnjoj kapeli. Među dobrotvore spadao je i Juraj Plemić, protonotar Kraljevine Hrvatske. On je dao načiniti oltar sv. Feliksa u pokrajnjoj kapeli kao i dvije grobnice u tim kapelama za pokapanje kapucina.³⁶

Barun Prašanski iz Varaždina nabavio je slike svetaca za samostansku blagovaonicu. Juraj Vrbanić, župnik u Varaždinskim Toplicama, darovao je krasno orahovo drvo za stolove u samostanskoj blagovaonici.³⁷

Provincijal Štajerske kapucinske provincije potpisao je 26. V. 1705. dekret o uvođenju klauzure u Kapucinski samostan u Varaždin. taj dekret trebao je izvršiti gvardijan o. Marin iz Senja.³⁸ Ta je klauzura svečano uvedena 14. lipnja 1705. za vrijeme prve večernje, a prije toga obavljena je procesija po gradskim bedemima.³⁹

Da bi se vidjelo u kakvoj ekspanziji je bila Štajerska kapucinska provincija, iznijet ćemo neke brojčane podatke s kapitula koji je održan 19. rujna 1704. u Ptuj. Štajerska provincija je tada imala 242 svećenika-propovjednika, svećenika bez dozvole za ispovijedanje bilo je 76, a onih s dozvolom za ispovijedanje bilo je 21. Klerika sa zavjetima bilo je 58 (to su bila braća koja su studirala i spremala se za svećeničko zvanje), braće laika sa zavjetima bilo je 138. Dakle, sveukupan broj redovnika sa zavjetima bio je 535. U novicijatu (godini kušnje) bilo je te godine 19 klerika i 1 brat laik. Sveukupan broj redovnika zajedno s novacima bio je 555. Tada je provincija imala 27 samostana, a Varaždin

je tada bio u izgradnji te se u dokumentima Štajerske provincije spominje kao 28. samostan te provincije.⁴⁰ Iz jednog izvještaja o stanju samostana u Štajerskoj provinciji iz 1726. godine saznajemo da je te godine u samostanu stalno boravilo 18 redovnika, a budući da je samostan često bio sjedište novicijata i studija, tada se broj redovnika povećavao. U izvještaju se navodi da u samostanu ima dovoljno mjesta, jer ima 27 sobica-čelija za redovnike, a osim toga ima i 4 sobice za goste i bolesnike, i sve je točno prema popisima Konstitucija.⁴¹

Znameniti kapucini u Varaždinu tijekom 300 godina

Tijekom tristogodišnje prisutnosti kapucina u Varaždinu u njemu su boravili i djelovali mnogi ugledni sinovi hrvatskog naroda, ali bilo je tu kapucina i iz Slovenije, Austrije, Italije i drugih okolnih krajeva koji su doprinijeli duhovnoj obnovi i napretku našega naroda. Ne znamo točno koliko je kapucina boravilo u varaždinskom samostanu, posebice ako se ima na umu da su se nekada redovnici često premještali iz samostana u samostan - to osobito vrijedi za gvardijane, koji su se često mijenjali, dok bi neki drugi ostajali dugo godina, a neki čitav svoj vijek. Ono što nam je sigurno poznato, to je broj braće koja su tijekom tristo godina vršili službu gvardijana - 64 različite braće vršilo je tu dužnost samostanskog poglavara. Sljedeće podatak, koji nam je poznat, to je odgovor na pitanje koliko je redovnika pokopano u kripti samostanske crkve 103, a kasnije u kapucinskoj grobnici na varaždinskom groblju je pokopano 34 redovnika. Treći poznati podatak je onaj koji nam govori koliko je Varaždinaca stupilo u kapucinski red. Takvih je tijekom posljednjih 260 godina, - do godine 1951. bilo 44, a danas (1999.) još su živa trojica Varaždinaca koji su članovi kapucinskog reda.

Neki poznatiji kapucini rodom iz Varaždina

Ako želimo progovoriti o nekim poznatijim kapucinima koji su živjeli i djelovali u kapucinskom samostanu u Varaždinu, onda treba spomenuti činjenicu da je jedan Varaždinac bio provincijal Štajerske kapucinske provincije. bio je to **o. Severijan iz Varaždina**, kako su se kapucini tada nazivali. Krsno ime mu je bilo Ivan Krstitelj Pader. Rodio se u Varaždinu godine 1724., a u kapucinski red stupio je s 20 godina, 1744. Vršio je službu lektora na teološkom studiju u kapucinskom samostanu u Ljubljani, gdje je od 1766. do 1767. održavao svoja predavanja. Godine 1769. izabran je za definitora (savjetnika) u Štajerskoj provinciji. Godine 1770. imenovan je za gvardijana u varaždinskom kapucinskom samostanu i tu je službu vršio jednu godinu. Godine 1772. i 1775. ponovno je izabran za definitora i prvog rimskog kustoda. 28. VIII. 1778. na kapitulju u Grazu izabran je za provincijala Štajerske kapucinske provincije i tu je službu obavljao kroz dvije godine, do 1781. U to vrijeme nakon što su godine 1783. hrvatski samostani u Rijeci, Zagrebu, Varaždinu i Karlobagu odijeljeni od Štajerske kapucinske provincije i kada je osnovana Hrvatsko-primorska kustodija, o. Severijan iz Varaždina izabran je za prvoga kustosa, tj. poglavara novoosnovane kapucinske pokrajine. Tu je službu vršio dvije godine, tj. do 1785. kada je te iste godine 2. IX. 1785. umro u Varaždinu, gdje je i pokopan u kripti samostanske crkve. Umro je u 61. godini starosti, a 41 godinu

je proživio kao redovnik-kapucin. Pisac nekrologija zapisao je za njega da je bio “vrlo mudar i jako zaslužan za kapucinski red”.

Osim o. Severijana još su neki varaždinci bili na čelu hrvatskih kapucina.

To su bili:

O. BLAŽ iz Varaždina, krsno ime mu je bilo **Dvorski Juraj**, koji je bio kustod od 1797. do 1800. i od 1806. do 1809.; a umro je u Varaždinu 8. I. 1840. gdje je i pokopan.

O. ANTUN iz Varaždina, krsno ime mu je bilo **Ferdinand Haincy**, bio je provincijal od 1855. do 1858. i od 1861. do 1864. Umro je u Varaždinu 10. XII. 1869. i kao prvi redovnik pokopan je u grobnici na varaždinskom groblju.

O. HIJACINT iz Varaždina, krsnim imenom **Josip Kiseljak**, bio je provincijal hrvatskih kapucina od 1858. do 1861. i od 1864. do 1870. Umro je 18. XI. 1893. u Rijeci i tamo je pokopan.

O. ODORIK iz Varaždina, krsnim imenom **Valentin Ožeg**, imenovan je 1918. provincijalnim komesarom i tu svoju službu vršio je do uspostave Illirske provincije 1921. Umro je 7. XII. 1950. u Varaždinu, gdje je i pokopan.

Od ostalih važnijih osoba koje su kao kapucini živjeli i djelovali u kapucinskom samostanu u Varaždinu treba spomenuti sljedeće (po abecednom redu):

ANDRIJA iz Varaždina, propovjednik. Prije ulaska u Kapucinski red zvao se Ivan Ledinski. Umro je u Varaždinu 14. III. 1805. godine u 62. godini života i 38. godini redovništva.⁴² Osim propovijedanja bavio se i prevođenjem s latinskog i njemačkog jezika. U rukopisu je ostavio sljedeća djela koja se čuvaju u knjižnici Kapucinskog samostana u Varaždinu:

Zbuditel duhovni z glazom y premisslavanijem Vekivechnehe Isztina zbudjavajncchi kerschenika iz szna Duhovne lenoszti... Piszana vu Klostru preszvetoga Trojstztva vu Varasdinu 1800. (Dodano drugom rukom: Po Patru Andrassu Varasinczu Kapuzinu), 203 stranice

Kapuczin samochni, chesz deset dni premislavajncchi illiti Premislavanja duhovna prik-ladna na vsivanje Mensih Bratov Szvetoga Otza Ferencza Kapucinov; Po trudu V.P. Patra Cajetana Mariae Bergamiancza Kapuczina Provinciae Brescianske szkup slossena ter na kratkom Horvatzcki rasztolmachena po iednom nevrednom Bratu Provinciae Prechistoga Prietja Blassene Devicze Mariae, Zagreb, Letto 1781, 156 str.

Naredbe obchinszke Vsega Reda po szvetu Mensseh Bratov Serafinszkoga Otecza Szvetofa Ferencza, koji se zoveju Kapucini, iz latinszkoga jezika na horvaczkoga prenessene, Vu Varasdinu 1795, 95 str.

Premisslavanja od Szvetehe Sakramentov Pokore y Tela Kristussevoga od V.P.P. Alfonsa Zumerhausana Kapucina, skupa slosena vu nemskom jeziku, ter zbog velike hasne poleg moguchnosti na horvaczcki jezik obrnjena (bez godine i naznake mjesta).

BEDENIK, fra Angelik, (Koprivnica, 3. IV. 1808. – Agra, Indija, 2. XI. 1865.), provincijal i biskup. Krsno ime bilo mu je Juraj. U Kapucinski red stupio je u Varaždinu. Rano su mu povjerali značajnije službe (u 28. godini postaje samostanski poglavar). God. 1845. izabran je na Rijeci za starješinu Hrvatske kustodije. Njegovim je nastojanjem kustodija godine 1847. postala provincijom. Na provincijalnom kapitulu u Varaždinu 1848. izabran je za prvog provincijala Hrvatske provincije.

U svibnju 1853. prisustvuje generalnom kapitulu Reda. Odmah nakon kapitula novi general Salvator da Ozieri imenuje ga generalnim konzultorom. U toj službi ostaje sve

dok mu kongregacija za širenje vjere ne povjeri zadatak da radi na osnivanju kolegija za spremanje i odgoj misionara za Indiju. Taj je kolegij trebao biti u Beču ili Budimpešti, ali je vrhovna uprava Reda napustila taj plan.

Zatim odlazi u Trst i tamo ustanovi hospicij u gradskoj bolnici. U kolovozu 1855. papa Pijo IX. izabrao ga je za pomoćnika švicarskom kapucinu o. Anastaziju Hartmannu (1803. - 1866.) koji je bio apostolski vikar Bombaya, kamo je o. Angelik otputovao u mjesecu listopadu iste godine. U Bombayu ga je biskup A. Hartmann imenovao za svoga tajnika, a kasnije, u vrijeme kada je on otputovao u Europu i za pro-vikara bombajske biskupije. Tu je dužnost vršio u odsutnosti o. Hartmanna do rujna 1858. kada je pozvan da se vrati u Rim. God. 1861. bude imenovan generalnim vizitatorom Irske. Još iste godine 1861. papa Pijo IX. imenuje ga naslovnim biskupom Leuce i apostolskim vikarom Agre u Indiji. Dolazi u Indiju 7. XII. 1861. Našao se pred vrlo teškim zadacima. Trebalo je reorganizirati misijski teritorij i djelovanje misionara, trebalo je riješiti složene sukobe među samim misionarima. Sve to zadalo mu je mnogo neugodnosti. Godine 1862. napisao je Katekizam na hindustanskom jeziku (*Catechismus in lingua hindustana, typi persicis, Sardhana 1862, str. 82*).

Katol. list, (1862.) donosi dva njegova "Pisma iz Indije"; u drugom pismu kaže: "Nikada morda nije koračio Hrvat na planine Himalaje; a ta je slava bila pričuvana meni". Umro je 2. XI. 1865. Pokopan je u katedrali u Agri.⁴³

U rukopisu je ostavio sljedeća dijela koja se čuvaju u samost. arhivu u Rijeci:

Physicae compendium confilatam ab A.R.P. Angelico a Caproncza, Anno 1838.; Iuris canonici compendium ...; Theologia dogmatica.

BREGOVIĆ fra Ferdinand, propovjednik. (Varaždin 13. VII. 1808. - Varaždin, 17. XII. 1863.) Krsno ime mu je bilo Jakov. U Kapucinski red stupio je 4. XI. 1826., a svečane zavjete položio je 23. XI. 1829. Bio je propovjednik u Karlobagu i Varaždinu, te je ostavio u rukopisu propovijedi na jezicima kojima se tada govorilo u Hrvatskom primorju i u Varaždinu. Bio je definator i gvardijan. Umro je u 55. godini života i 37. godini redovništva. Pokopan je na varaždinskom groblju.⁴⁴

Djela (u rukopisu):

Razgovori Duhovni iz Razlicitih Sastaviteljov odabrani. Na slavu Boga vsemogućega i Spasenje Dushah iskernjih recseni po Svetkovinah i Nediljah u Plovanskoj Cerkevi Svetoga Karla Biskupa 1839. Pisani u Karlobagu. Ima str. 289; 29 propovijedi.

Razgovori Duhovni iz Razlicitih Sostaviteljov izabrani. Na slavu Vsemogućega Boga i Spasenje Dušah pisani i rečeni po Ocu Ferdinandu Bregović Kapucinu, Karlobag, 1839. Ima 255 stranica; i 22 propovijedi.

Razgovori Duhovni iz Razlicitih Sostaviteljov odabrani. Na slavu Boga Vsemogućega i Spasenje Dushah Iskernjih recseni u stolnoj negda Cerkevi Rabskoj u Dalmaciji prigodom Svetoga Posta Korizmenoga 1840. Pisani u Karlobagu. Ima 330 stranica; i 21 propovijed.

Govori duhovni za sveto vreme korizmeno pisani i rečeni po Ocu Ferdinandu Bregović Kapucinu u Varaždinu 1857, 166 stranica.

BRLIĆ fra Jakov, propovjednik i odgojitelj (Varaždin, 30. X. 1879. - Varaždin, 11. VIII. 1916.). Krsno mu je ime Oton. U kapucinski red stupio je 31. VII. 1897. Gimnaziju polazi u Varaždinu, a filozofiju i teologiju studira u Rijeci. Za svećenika je zaređen 1903. u Senju. Zatim je predavao teologiju u Rijeci. Godine 1907. dolazi u Varaždin i posvećuje se odgoju đaka u gimnazijama. Tu je osnovao "Marijinu kongregaciju za gim-

nazijalce”. U isto je vrijeme kateheta dječjačke škole a zatim poglavar samostana; nekoliko je godina obavljao službu učitelja novaka. Od godine 1910. opet je predavao patristiku na bogosloviji u Rijeci; ali već 1912. zbog slabog zdravlja, vraća se u Varaždin i preuzima vodstvo konvikta za redovnički podmladak, a 1913. ponovno je poglavar u Varaždinu. Bio je vrstan propovjednik, i posebno se odlikovao kao odgojitelj i voditelj mladih.⁴⁵

CANJUGA fra Anzelmo, (Budislavec, 27. XI. 1894. – Stara Gradiška, 19. XII. 1952.), glazbenik. Krsno ime mu je bilo Franjo. Gimnaziju je pohađao u Varaždinu. U kapucinski je red stupio 1910., a za svećenika je zaređen 1917. Dulje je vremena bio odgojitelj redovničkog podmlatka u sjemeništu. God. 1933. izabran je za člana provincijalnog vijeća i za samostanskog poglavara u Varaždinu. U to vrijeme poduzima gradnju nove zgrade za sferaško sjemenište u Varaždinu (»Konvikt sv. Josipa«). Mnogo je godina bio vjeroučitelj na velikoj osnovnoj školi u Varaždinu. Od godine 1938. djeluje u Osijeku. Predavao je crkvenu glazbu i pjevanje na državnoj i na franjevačkoj gimnaziji u Varaždinu, a kasnije je bio nastavnik pjevanja na državnoj gimnaziji u Osijeku.

Fra Anzelmo je glazbeni samouk. Možda je prve pouke dobio od fra Augustina Dujmušića koji je glazbu učio u Regensburgu. Istaknuo se kao dobar orguljaš, dirigent i zborovođa. Odgojio je velik broj župnih orguljaša. U tu je svrhu izradio *Obrednik za orguljaše*. Bio je jedan od najaktivnijih pobornika ideja hrvatskih cecilijanaca za obnovu crkvene glazbe. Značajan je njegov doprinos u sastavljanju *Hrvatskoga crkvenog kantuala* (Zagreb, 1934.). Suradivao je dugo i plodno u časopisu *Sv. Cecilija* kao skladatelj, glazbeni pisac i kritičar.⁴⁶

Uglavnom je skladao crkvenu glazbu (mise, fuge i preludije za orgulje, crkvene popijevke). Neke njegove popijevke duboko su ušle u narod, npr. *Uzmite i jedite, Sakramentu veličajnom, K tebi grne narod vjeran, Ljiljane bijeli...* »Izvršno je poznavao naše stare crkvene pučke pjesme. Skladbe mu daju soježu invenciju, jednostavnost i dotjeranu formu. Znao je u njima pogoditi narodni duh, pa su neke prihvaćene i kao pučke pjesme« (A. Vidaković).

DUJMUŠIĆ fra Augustin, pisac, glazbenik (Gradačac, 6. X. 1884. – Varaždin, 14. IX. 1916.). Krsno mu je ime Dragan. Gimnaziju je završio u Travniku, gdje je drugovao sa slugom Božjim Petrom Barbarićem, a bogoslovske je nauke studirao u Sarajevu do god. 1907. Već kao bogoslov surađuje (pjesmama) u *Prosvjeti* i *Luči* i (člancima) u *Hrvatskoj Straži*. Uvijek se bavio glazbom i nadb. Stadler šalje ga na studij glazbe u Regensburg. Na povratku je kraće vrijeme bio kapelan u Sarajevu. Nakon toga mu biskup Mahnić povjeri uredništvo Pučkog prijatelja u Istri. U to je vrijeme поближе upoznao vjerski i kulturni rad kapucina u Rijeci. Privučen zauzetošću i duhom o. Bernardina Škrivanića i živahnošću katoličkog kulturnog rada odlazi na Rijeku. Suradivao je u časopisima katoličkog književnog pokreta (*Luč*, *Prosvjeta*, *Vrhbosna*, itd.). Godine 1910. sabire najzrelije plodove svoje pjesničke duše u zbirku *Iskre srca moga*, u izdanju kapucinske tiskare »Mirjam« na Rijeci. Iste godine izadoše njegove *Povjesničke crtice kapucinskog samostana na Rijeci* u nakladi »Kuće dobre štampe«. U istoj nakladi pojavila se njegova velika radnja *Kritička povijest svete kuće Marijine u Loretu i njezini prenosi* U kapucinski red stupio je 15. siječnja 1912. u Varaždinu gdje je dobio redovničko ime Augustin. Kao redovnik odlikovao se radinošću, jednostavnošću i molitvenim životom. Pisao je o raznim kulturnim, religioznim i društvenim pitanjima u časopisima i glasnicima (Naša Gospa Lurdska, Riječke novine). U Rijeci je postao jedan od stupova

protualkoholnog pokreta "Sveti rat". Godine 1916. izlazi u kapucinskoj tiskari u Rijeci njegova knjižica: "Što ćemo bez rakije?" u kojoj žigoše porok uživanja rakije.

Od raznih njegovih skladbi poznata je himna slovenskih apstinenata.

U Rijeci je bio voditelj Trećeg reda, i društva Kćeri Marijinih, lektor bogoslovije, ispovjednik i propovjednik. Kad mu se bolest pogoršala, poslan je na liječenje u Homec u Sloveniji gdje ostaje dva mjeseca, a nakon toga odlazi u Varaždin, gdje umire u varaždinskoj bolnici 14. IX. 1916. Pokopan je u kapucinskoj grobnici u Varaždinu.⁴⁷

Djela:

Povjesničke crtice Kapucinskog samostana na Rijeci, Rijeka 1910;

Zbirka pjesama *Iskre srca moga*, Rijeka 1910,

Kritička povijest svete kuće Marijine u Loretu i njezini prijenosi, Rijeka 1912; *Nedjeljna evanđelja*, Rijeka 1914. (pod pseudonimom: Evangeliman) i 2. izd. 1919.

FERK fra Joakim, poglavar, katehet (Šentilj /Slovenska Gorica/ 6. IV. 1882. - Škofja Loka, 17. V. 1951). Slovenac, krsno mu je ime Janez. U KR stupio je 12. IX. 1898. u Štajerskoj provinciji; za svećenika zaređen 10. VIII. 1904. Najduže je djelovao u Osijeku (17 godina) i u Varaždinu gdje je bio samostanski poglavar, a kraće vrijeme u Varaždinu i Škofja Loka odgojitelj novaka (1939.) Bio je (god. 1920.) prvi poglavar samostana u Osijeku kad je Austro-mađarska provincija taj samostan predala Štajerskoj provinciji. U crkvi je uveo redovno propovijedanje na hrvatskom jeziku. Za obnovu vjerskog života, u velikom pomanjkanju svećenika, osnovao je zajednicu Trećeg reda i dugo je bio njezin upravitelj. Njezinom je pobudom u kapucinskoj crkvi 1925. osnovana bratovština Počasne straže Srca Isusova. Njegovim je zalaganjem za Franjevački Treći red podignuta dvorana ("Serafski dom"). Svjetovnom je kleru omogućio da održava u samostanu svoje dušobrižničke sastanke; velikodušno je pružao pomoć siromašnim đacima koji su u samostanu dobivali svakodnevni obrok. Bio je vrstan kateheta, ispovjednik i pučki misionar. Ferk je bio veoma nadaren, radin, dobar propovjednik; veoma poduzetan.⁴⁸

SPLAJT fra Fidelis, propovjednik, učitelj novaka i kustos Hrvatsko-primorske kustodije. (Varaždinske Toplice, 1783. - Varaždin, 30. IV. 1873.) Krsnim imenom zvao se Ivan Krstitelj Splajt. U kapucinski red stupio je god. 1800., a za svećenika je zaređen 1806. Službu kustosa Hrvatsko-primorske kapucinske kustodije vršio je u razdoblju između 1836.-1839.⁴⁹

U rukopisu je ostavio (nalazi se u bibliot. u Varaždinu) djelo koje ima naslov: *Directorium Spirituale Pro novellis Religiosis. Continens Exercitia tum matutina tum Vespertina, modum instruendi orationem mentalem, praeparationem ad S. Confessionem et S. Smam. Comunionem, item modum Saerum devote audiendi, cum aliis variis devotionibus necnon aliquibus salutaribus monitis ac Religiosis observantiis*. Descriptum Flum. per F. A. Toplika, II. anni Philosophiae auditorem. Anno Dni 1862. Rukopis ima 310 str.

FRAS fra Florijan, profesor, propovjednik (Varaždin, 4. I. 1843. - Varaždin, 12. VII. 1877.). Krsno mu je ime Mirko. U kapucinski red stupio 11. I. 1862. Obavljao je službu samostanskog poglavara i pučkog propovjednika. Dugi niz godina bio je profesor na bogoslovnom učilištu u Rijeci, gdje je predavao homiletiku i katehetiku.⁵⁰ Ostavio je u rukopisu udžbenik homiletike: *Homiletika ili cerkevno Blagoriečje, Metodika*, p.u. S.G.R. i Katehetika, Rijeka 1866. Ima 200 stranica. Osim toga ostavio je u rukopisu djelce: *Cibus quotidianus animae religiosae*, Rijeka 1863. To je zbirka kratkih molitava

koje je Fras za sebe sastavio ili prepisao. Oba djela nalaze se u samostanskoj knjižnici u Varaždinu.

HAJDUK fra Alojzije, provincijal, propovjednik (Tuhovec, Varaždinske Toplice, 28. VIII. 1843. - Varaždin, 1. XI. 1926). Krsno mu je ime Mirko. U kapucinski red stupio 3. IX. 1859. Svečane zavjete položio 1864, za svećenika zaređen 29. III. 1866. Veoma cijenjen ispovjednik i propovjednik. Kroz 15 je godina duhovnik bolnice u Varaždinu, za što je primio odlikovanja, a ujedno je bio duhovnik u gradskom zatvoru. Uvijek prijazan i ljubazan, vedrog značaja. Bio je samostanski poglavar i kroničar provincije, a više puta član provincijske uprave (definitor). Provincijal je bio u tri navrata u godinama 1892.-1901.⁵¹

HAINCI fra Antun, provincijal (Varaždin, 4.III. 1801.- Varaždin, 10.XII. 1869.). Krsno mu je ime Ferdinand. U kapucinski je red stupio 17.IV. 1818.; svečane zavjete položio 9. III. 1822. u Varaždinu. Za svećenika je zaređen 1823. Obavljao je poglavarSKU službu u Rijeci i u Varaždinu. Redovnik prožet apostolskom revnošću. Provincijal je bio 1855-1858; 1861-1864. Cijenjen ispovjednik i propovjednik.⁵²

HORVAT fra Antun, propovjednik. (Varaždin, 4. XII. 1868. - Beč, 9. XII. 1917.) Krsno mu je ime bilo Stjepan. U kapucinskom redu položio je zavjete 5. XII. 1889, a za svećenika je zaređen 5. IV. 1891. U razdoblju između 1912. do 1917. djeluje u osječkom samostanu, gdje je 29. VIII. 1915. izabran za gvardijana. Godine 1917. prelazi u bečku Kapucinsku provinciju gdje umire 1917. od tuberkuloze u 34. godini redovništva i 49. godini života.⁵³

HYRMAN fra Mirko, kustos, (Varaždin, 1743. - Varaždin, 8. VIII. 1809.). Krsno mu je ime Franjo Ksaver. U kapucinski je red stupio 9. XI 1761. Kao samostanski poglavar i propovjednik najviše je djelovao u Varaždinu. Bio je kustos Primorsko-hrvatske kustodije 1797.-1800.⁵⁴

JERONIM iz Velike Nedelje, propovjednik. (Velika Nedelja kod Ormoža, 16. II. 1814. - Varaždin, 8. IX. 1880.) Prije ulaska u kapucinski red, 29. rujna 1832. u Varaždinu, zvao se Gregor Prugel. Svečane zavjete položio je 1. X. 1835. u Rijeci. Umro u Varaždinu 8. rujna 1880. u 66. god. života, i 48 god. redov. starosti. Bio je propovjednik, gvardijan u Varaždinu 1859. i 1866. Godine 1861. bio je kapelan zatvora u Varaždinu. Šematizam ga naziva Styrus.⁵⁵

U rukopisu (koji se čuva u biblioteci u Varaždinu) ostavio je djelo (pripremljeno za tisak): *“Devetnica Marijina, koju na veću slavu i častjenje Prečiste Djevice, i na duhovnu korist Mariinim Štovateljem poklanja O. Jeronim Kapucin u Varasdinu 1857”*- Ima 82 stranice. Sve na hrvatskom jeziku. To su kratka molitvena razmatranja, molitve i pjesme na čast BDM. Osim toga, ostavio je u rukopisu (Arhiv Kapucinskog samostana Varaždin) duhovni spjev pod naslovom: *“Različita zabava s Isusom i B.D.M.”* Ima 10 stranica.

Sačuvane su u rukopisu njegove propovijedi (Arhiv Kap.Sam Varaždin).

JUZBAŠIĆ fra Ćiril, propovjednik, lektor (Bošnjaci, 25. XII. 1874. - Osijek, 18. IV. 1924). Krsno mu je ime Stjepan. U kapucinski red stupio je 24. IX. 1901. Prije toga je studirao medicinu u Beču. Za svećenika zaređen 1906. Bio je više puta samostanski poglavar u Varaždinu, a neko vrijeme lektor bogoslovije u Rijeci. Posebno se posvetio organizaciji franjevačkog Trećeg reda. Bio je odličan propovjednik. Na hrvatski je preveo djelo A. Rodrigueza, *Vježbaj se u savršenosti* (Rijeka 1905).⁵⁶

Djela:

Kanonsko osnivanje zadruga i duhovne povlastice III. reda, u Izvješće 1. sastanka, 101-103.

Literatura:

Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977.

KAZIMIR iz Zajezde, propovjednik. Umro u Varaždinu. 17. VII. 1796. u 26 god. redovništva.⁵⁷ Ostavio je u rukopisu, koji se čuva u biblioteci u Varaždinu, cijeli traktat moralne teologije sljedećeg naslova: *Moralia Scripta Casimiri Zajezdensis Capucini*. 1776. Ima oko 380 stranica.

KISELJAK fra Hijacint, provincijal (Varaždin, 29. I. 1812. - Rijeka, 18. XI. 1893.). Krsno mu je ime Josip. U kapucinski red stupio u Varaždinu 13. rujna 1828. Svečane zavjete položio 31. I. 1833. Duže je vrijeme bio samostanski poglavar i član provincijske uprave, a neko vrijeme učitelj novaka. U isto je vrijeme i kapelan u bolnici u Rijeci i duhovnik redovnica. Osobito se odlikovao pastoralnom požrtvovnošću god. 1855 kada je Rijekom harala kuga. U tri je trogodišta bio provincijalni poglavar (1858.-61.; 1864.-67.; 1867.-70.). Nakon toga je godine 1874. bio generalni pohoditelj (vizitator) Štajerske kapucinske provincije; radio je na zbližavanju slovenskog dijela dotične provincije s Hrvatskom provincijom. Vrhovnoj je upravi Reda predlagao da se slovenski samostani te provincije odijele od austrijskih ili, ako je to nemoguće, da u upravi budu jednako zastupljeni kao i članovi austrijske narodnosti. Bio je veoma cijenjen pučki propovjednik.⁵⁸

KRIZMANIĆ fra Dimitrije, propovjednik (Severin, 1737 - Varaždin, 23. VIII. 1821). Krsno mu je ime Jakov. U kapucinski red stupio 14. XI. 1756. Bio je duže vrijeme samostanski poglavar, a bio je i revan ispovjednik i propovjednik.⁵⁹ Napisao je djelce (format molitvenika) *Libellus continens Exercitium Matutinum et Vespertinum; cum brevi et Commoda praeparatrone ad ss. Missae Saecrificium. Adjunctis quibusdam pro Sacerdotibus et Celebratione Missae Sanctorum Patrum Monitis et instructione*. 1805. Rukopis se nalazi u bibl. u Varaždinu. Sadrži na široko iznesene misli o trima redovničkim zavjetima.

MAKARIJE, iz Varaždina, profesor filozofije i teologije, pisac, propovjednik (rođen u Varaždinu, umro i pokopan u Varaždinu, 2. I. 1783). U kapucinski red stupio 15. I. 1736. Istakao se kao propovjednik dok je boravio u Zagrebu i u Varaždinu.⁶⁰ Posebno je zaslužan što je sistematski uredio knjižnicu kapucinskog samostana u Varaždinu za koju je napisao i katalog. Ostavio je u rukopisu sljedeća djela koja se nalaze u samostanskoj biblioteci u Varaždinu:

Summa totius Cursus Theologici tradita a V.P. Jona Muraepontano, Lectore. Calamo expressa a V.P. Fre Meaccario Varasdinensi studente Capucino. Eius gloriosum illuxit principium die 18. martii 1744. Djelo je dovršeno 1748. godine u Grazu.

Cursus Philosophicus Aristotelico-thomisticus. In lucem datus a R.P. Eligio Annanicensi Capue. Conscriptus a V. Fr. Maccario Varasdinensi eiusdem instituti studioso. Pisano god. 1735. To je uglavnom prepis i prilagodba ogromnoga Eligijevog djela.

Ostavio je i udžbenik moralne teologije: *Moralia brevi et clara methodo exhibita a P. Placido Capucino*. Ad commodiorem usum et utilitatem confessoriorum conscripta a P. Maccario Varasdinensi Capucino. To je vrlo opširno djelo, praktično za ispovjednike.

MALJEVEC fra Grgur, pisac. (Vinica-Perudina, 2. III. 1734. - Varaždin, 29. I. 1812.) Djelovao je u Zagrebu, kao gvardijan samostana, i u Varaždinu. U kapucinski red stupio godine 1754, a za svećenika je zaređen u Zagrebu 23. VII. 1760. Živio je i djelovao u Zagrebu sve do ukinuća zagrebačkog samostana 1786, kada prelazi u Varaždin.⁶¹ Bio je gvardijan u Varaždinu 1781. i još jednom nakon odvajanja od Štajerske provincije. Spada među najpoznatije hrvatske pisce kajkavskog kruga. Napisao je više pjesničkih djela od kojih su najvrednija: *Nestranačno vezdašnjega tabora izpisivanje* (Nepriistrano opisanje sadašnjeg rata 1789.-1791.) U tom djelu Maljevec izvješćuje o najsvremenijim događajima u turskom ratu (1787.) Iznosio je to u stihovima sa stanovitom crtom humora, svezak po svezak kroz tri godine. *Nebeski pastir pogublenu ovcu išće* (1795.) prikaz je muke Isusove u okviru usporedbe o Isusu kao dobrom Pastiru. To djelo izdao je tiskom Fr. Schütz u Ptuj. Pun je invencije, topline, pa i dramatičnosti. *Horvacka od Kristuševoga narodenja vitija* (1800.) jest pjesnički najvrednije Maljevčevo djelo. To je izvorno zamišljena božićna igra. Zamisao je barokna, ali s mnogo pobožnog čuvstva i protkana didaktičkim elementima.

Vladoje Dukat, koji je o Malevcu napisao veliku raspravu, kaže da je pater Gregur »po cjelokupnom svom radu, a navlastito po svojoj Horvackoj vitiji... svakako najjači pjesnički talenat među kajkavskim pjesnicima triju stoljeća«.

Umro je 29. I. 1812. u Varaždinu u 58. godini redovništva i 78. godini života.

MARKOVIĆ fra Kazimir, provincijal, lektor, odgojitelj (Varaždin, 1. XI. 1805. - Varaždin, 4. V. 1882.). Krsno ime bilo mu je Mirko. U kapucinski red stupio je u Varaždinu 13. III. 1824. Svečane zavjete položio u Varaždinu 15. III. 1827. Bio je nekoliko godina lektor teologije u Rijeci i odgojitelj novaka, a više puta je bio mjesni poglavar. Provincijal je bio u dva trogodišta (1873.-1879.).⁶²

OŽEG fra Odorik, komesar (Varaždin, 14. II. 1868. - Varaždin, 7. XII. 1950.) Krsno mu je ime bilo Valentin. Bio je provincijalni definitor 1914, a od 1911. - do 1915. bio je učitelj novaka. Godine 1918. imenovan je komesarom Hrvatskog komesarijata. Početkom XX. stoljeća bio je profesor filozofije na Kapucinskoj bogolovnoj školi na Rijeci.⁶³

U rukopisu je ostavio (rukopisi se nalaze u biblioteci u Varaždinu). Sljedeća dijela: *Razmišljanja* - na hrvatskom jeziku. Ima dva dijela. Prvi dio ima str. 657, a drugi dio 674. To su razmatranja za redovnika za sve dane kroz godinu. On je to pisao za svoju redovničku zajednicu u Varaždinu. Pisano je oko 1930-35.

Duhovne vježbe - na hrvatskom jeziku. Rukopis ima 654 stranica. To su razmatranja i ispit savjeti za desetodnevne duhovne vježbe za redovnike. Uglavnom slijedi metodu sv. Ignacija.

PASCHASIUS iz Severina, propovijednik. Umro u Zagrebu 3. studenog 1787. u 41. godini života i 21 god. redovništva.⁶⁴

Ostavio u rukopisu (koji se nalazi u varaždinskoj samostanskoj biblioteci) djelo s naslovom: *Libellus Benedictionum Severinensi Capucino*, Anno Domini 1787. Zagrabi-ae in Conventu nostro Capucino. To je obrednik raznih blagoslova. Sam dio rituala ima 229 stranica i zatim na 56 stranica ima upute kako se pripremaju razna jela i liječe razne bolesti. Ritualni dio (gdje su obrasci blagoslova) pisan je latinski, a sve ostalo pisano je hrvatskim jezikom.

O. Pashazije je ostavio i jedan prijepis na hrvatski već prevedenog djela *Capucinus solitarius (Cappucino ritirato)*. Taj prijepis je napravljen 1784.-85. u Varaždinu. Pashazije je onda bio "concionator festivus", tj. blagdanski propovjednik.

STJEPAN ZAGREBEC, propovjednik. (Zagreb 1669. - Zagreb, 15. II. 1742.) Prije ulaska u kapucinski red zvao se Matija Marković. Redovničke zavjete položio je 1. IV. 1689. Boravio je uglavnom u samostanima u Zagrebu i Varaždinu, gdje je u više navrata vršio službu samostanskog poglavara. Tako je u Varaždinu bio gvardijan godine 1710., 1718. i 1728.- 1730. O. Stjepan Zagrebec je naznamentitiji propovjednik i pisac među hrvatskim kapucinima stare Štajerske provincije. Između 1715. i 1734. izdao je pet knjiga propovijedi na hrvatskom kajkavskom jeziku koje ukupno broje više od 3000 stranica a nose naslov »Hrana duhovna ovčic keršćanskeh«. On sam i njegovi cenzori nazivaju taj jezik »hrvatskim« (»*idiomate croatico*«). Svojim djelima želio je pomoći duhovnoj obnovi hrvatskoga naroda. Ponajprije, želio je svećenicima olakšati pripremanje propovijedi. Osim toga, stalo mu je da običnom hrvatskom čitaocu koji nije znao latinski pruži knjigu u kojoj će naći na svojem jeziku iznesenu kršćansku nauku i odakle će moći crpiti poduku i poticaje za popravak i poboljšanje života. O. Štefan Zagrebec bio je dobar i rado slušan pučki propovjednik, koji je pisao ono što je prije toga govorio, dakako, možda ponešto dotjerano i dopunjeno. Umro je u Zagrebu 1742. kao zlatomisnik, u 54. godini redovništva i 73 godini života.⁶⁵

Djela:

Pabulum spissituale ovium christianarum, seu Conciones in Sacra Evagelia Dominicarum totius anni omnibus Pastoribus animarum et animabus eiusdem subjectis, pro consequenda vita aeterna, per quam utiles et necessariae. Compositatae ac in lucem datae a R.P. STEPHANO ZAGRABIENSI, Concionatore Capucino, Pars I. Zagrabiae, Typ. Jakobi Wenceslai Heyvel, Anno 1715.

Pabulum spirituale ovium christianarum, seu Conciones Panegyres in omnia Festa Domini, B.V. Mariae, ac Sanctorum; quae in Alma Diocesi Zagrabiensis sub precepto celebrari solent. Compositate, deprecatae, ac pro maiori gloria Dei, B.V. Mariae, Coelique Sanctorum ac Sanctarum laude et honore in lucem datae a R.P. STEPHANO ZAGRABIENSI Concionatore Capucino, Pars II, Clagenfurti, Typis Mathiae Kleinmayer, Anno 1718.

Pabulum spirituale ovium christianarum seu Sermones ascetici Monentes et docentes hominem Christianum parare se ad bonam et felicem mortem. Quibus adjuncti sunt Sermones panegyrici super quaedam Festa B.V. Mariae ac Sanctorum et sanctarum specialiorum Patronorum vel maxime agonizantium hominum. Hosque sequitur brevis Discursus cum infirmis pro consolatione, confortatione, ad ac patientiam ultimosque agones eorundem dispositione. Compositi, ac in lucem dati per R. P. STEPHANUM ZAGRABIENSEM, Concionatorem Capucinum, Pars III, Zagrabiae, Typis Joannis Bartholomei Pallas, Anno 1723.

Pabulum spirituale ovium christianarum, seu Conciones super Dominicas a Prima Adventus usque ad Primam post Pentecosten; cum adjunctis quibusdam diversis, pro particularium temporum oportunitatibus; veluti Indulgentiarum, Primitiarum, ac quarumcumque publicarum necessitatum, peculiari studio composatae, ac in lucem datae a R.P. STEPHANO ZAGRABIENSI, Concionatore Capucino, Pars IV, Superiorum permissu, Zagrabiae, Typis Joannis Bartholomei Pallas, Anno 1727.

Pabulum spirituale ovium christianarum, seu Conciones super Dominicas Pentecostes ac super Praecepta Decalogi. Ab omnibus Pastoribus Ovium Christianarum ex Cathedris praedicande, sed multo magis in Confessionalibus cum Peccatoribus sedulo ventilandae; quanto utiliores tanto necessariores judicatae; propterea et omni possibili studio composi-

tae, ac pro salute aeterna Oviium Christianarum in lucem datae a R.P. STEPHANO ZAGRABIENSI Concionatore Capucino. Pars V et ultima. Superiorum permissu. Zagrabiae, Typis Jonnis Weitz, Anno 1734.

SAŽETAK

Autor je svoj rad podijelio na dva glavna dijela. U prvom dijelu opisuju se pripreme za dolazak kapucina u Varaždin, kao i poteškoće i problemi tijekom 50 godina koje je trebalo riješiti da bi kapucini mogli doći u Varaždin. Bila je to prepiska na relaciji Varaždin - Zagreb - Beč - Graz - Rim u kojima je vrlo važnu ulogu odigrala grofica Magdalena Drašković rođ. Nadasdy, koja se u ime plemstva i građana Varaždina zauzimala da kapucini što prije dođu u ovaj grad. Nakon toga opisuju se sama svečanost dolaska kapucina u Varaždin i čin njihova uvođenja u grad 28. X. 1699., potraga za prikladnim zemljištem za izgradnju crkve i samostana, blagoslov temeljnog kamena samostanske crkve Presvetog Trojstva 25. IV. 1701. Ukratko su izneseni propisi o gradnji kapucinskih samostana i crkvi u to vrijeme te se sažeto opisuju izgled crkve i samostana u koji je 1705. uvedena redovnička klauzura.

Drugi dio ima naslov: »*Znameniti kapucini u Varaždinu tijekom 300 godina*«. Tijekom tristogodišnje prisutnosti kapucina u Varaždinu u njemu su boravili i djelovali mnogi ugledni sinovi hrvatskog naroda, ali bilo je tu kapucina iz Slovenije, Austrije, Italije i drugih okolnih krajeva koji su doprinijeli duhovnoj obnovi i napretku našega naroda. Tijekom 300 godina 47 varaždinaca je stupilo u kapucinski red, a mnogi od njih vršili su važne i odgovorne dužnosti. Navode se do sada poznati podaci iz životopisa kao i najznačajnija djela i literatura o 13 značajnijih kapucina koji su bili rodnom iz Varaždina kao i onih koji su živjeli i djelovali u varaždinskom samostanu tijekom njegovog 300. godišnjeg postojanja a ostavili su značajniji trag u životu Kapucinskog reda.

RIASSUNTO

L'autore ha diviso suo lavoro in due parti principali. Nella prima parte intitolata: «**La venuta dei Cappuccini a Varaždin**» l'autore descrive l'arrivo dei padri Cappuccini in questa città assieme con tutti i problemi e le difficoltà che durante più di 50 anni hanno impedito loro insediamento. Si tratta delle relazioni politiche e religiose tra le città di Varaždin - Vienna - Graz - Roma, dove il ruolo principale ha avuto contessa Magdalena Drašković nata Nadasdy. Dopo aver risolto tutti questi problemi nell'anno 1699. i Cappuccini sono arrivati a Varaždin e hanno incominciato col costruzione del loro convento. Si descrive dettagliatamente la cerimonia di introduzione dei padri Cappuccini a Varaždin il 28. ottobre 1699. come anche la ricerca del terreno adatto per costruzione della chiesa e convento e le vicende legate alla benedizione della pietra fondamentale della chiesa conventuale dedicata alla Santissima Trinita' il 25. aprile 1701. L'autore ha brevemente esposto anche il regolamento dell' Ordine dei Frati Minori Cappuccini riguardante la costruzione dei conventi in questo tempo, dopodiché segue una breve descrizione della chiesa e del convento nel quale dall'anno 1705. esiste clausura religiosa regolare.

In seconda parte del lavoro sotto il titolo: **“I Cappuccini celebri del convento di Varaždin durante ultimi 300 anni”**, l'autore menziona 13 Cappuccini che hanno svolto un ruolo importante nella spiritualità del popolo Croato, i quali sono nati a Varaždin o hanno vissuto e operato nel Convento di Varaždin. Durante 300 anni della presenza dei Frati Cappuccini a Varaždin erano 47 cittadini di Varaždin i quali sono entrati nell'Ordine Cappuccino e molti di loro hanno avuto un ruolo importante nella Provincia di Styria, Custodia Croato-maritima, Provincia Illirica e Provincia Croatica alle quali apparteneva convento di Varaždin durante 300 anni di presenza dei Cappuccini a Varaždin. L'autore porta anche breve curriculum di ciascuno di questi 13 Cappuccini significativi insieme con la letteratura che riguarda loro vita e opere.

BILJEŠKE

¹ *Kronika kapucinskog samostana u Varaždinu*, rukopis, bez oznake stranica, čuva se u Arhivu kapucinskog samostana u Varaždinu. Usp. HORVAT RUDOLF, *Povijest grada Varaždina*, Varaždin, 1993, str. 192.

² “In eodem Capitulo proposita et acceptata fuerunt tria loca eadificanda, Nempe Varasdinensis, Rudolphbertensis vulgo Neustaetl et Gonobicensis...”, *Liber functionum Capitularium PP. Capucinatorum Provinciae Styriae Immacolatae Conceptionis Beatissimae Virginis Mariae dedicatae, ab anno 1647*, u BENEDIK METOD-KRALJ ANGEL, *Kapucini na Slovenskem v zgodovinskih virih - Nekdanja Štajerska provinca*, Ljubljana 1994, str. 88.

³ *Erectio nostrae Domus in loco Varasдини inhibetur*, Bullarium Ordinis FF. Minorum S.P. Francisci Capucinatorum seu Collectio Bullarum, Brevium, Decretorum, Rescriptorum, & Oraculorum &c, quae à S. Sede Apostolica pro Ordine Capucino emanarunt, Romae 1746, str. 275-276.

⁴ “In hoc eodem Capitulo pro extruendo novo Conventu propositus fuerat locus Varasdinensis et maioribus PP. Vocalium votis desuper datis susceptus...”, *Liber functionum Capitularium*, u: BENEDIK METOD-KRALJ ANGEL, *Kapucini na Slovenskem* (str. 113).

⁵ *ZAKLJUČCI HRVATSKOG SABORA*, Svezak II. 1693.-1713, Zagreb 1958, Articulus decimus octauus od 14. XI 1695., str. 59.

⁶ Isto, str. 64. Usp. HORVAT R., nav. dj. str. 209.

⁷ Isto, str. 70-71, cfr. *Hrvatske Kraljevske konferencije*, Svezak I. 1689.-1716., Arhiv Hrvatske, Zagreb 1985, str. 80.

⁸ *ZAKLJUČCI HRVATSKOG SABORA*, str. 83. Usp. HORVAT RUDOLF, *Povijest grada Varaždina*, Varaždin, 1993., str. 215.

⁹ *ZAKLJUČCI HRVATSKOG SABORA*, str. 121. Usp. HORVAT, nav. dj. str. 215.

¹⁰ Isto, str. 123, usp. *Hrvatske Kraljevske konferencije*, str. 87, usp. HORVAT, nav. dj. str. 215-216.

¹¹ *ZAKLJUČCI HRVATSKOG SABORA*, str. 130, usp. *Hrvatske Kraljevske konferencije*, str. 88, usp. HORVAT, nav. dj. str. 216.

¹² *Hrvatske Kraljevske konferencije*, str. 117.

¹³ Rukopis u Arhivu Kapucinskog samostana u Varaždinu, A1

¹⁴ *Liber functionum Capitularium*, str. 140.

¹⁵ Rodom iz Niederdorfa u Austriji bio je Provincijal Štajerske kapucinske provincije od 7. XI. 1698. do 16. VII. 1701. Usp. *Elenchus PP. Provincialium, qui de anno in annum gubernarunt Provinciam Styriae*, u: *Liber functionum Capitularium*, u *Kapucini na Slovenskem* (str. 140.). Usp. *Libelus fundationum, consecrationum, dierum, annorum, anniversariorum ecclesiarum Capucinatorum Provinciae Styriae, quae Anno MDCLIV Ab ARP. Fratre Hyacintho Graecensi Ministro Provinciali ex diversis Archivis Provinciarum Austriae, Venetae, et Styriae recepta*,

colecta, et hinc inserta sunt, et successu temporis adjuncta adjugenda, u: BENEDIK METOD-KRALJ ANGEL, *Kapucini na Slovenskem* (str. 278.).

¹⁶ HORVAT, nav. dj. str. 216.

¹⁷ *Pro Memoria Introductionis PP. Capucinatorum et Aedificationis Conventus in hac Lib. Reg. Var. Civitate Anno reparatae Salutis 1699*. Rukopis se čuva u Arhivu Kapucinskog samostana u Varaždinu, reg. oz. A1, str. 6-7.

¹⁸ Isto, str. 216. Usp. *Introductio Capucinatorum Varasdinum*, u: *Libelus foundationum*, str. 306.

¹⁹ PIHLER LUJO, Iz starog Varaždina - Kako su došli Kapucini u Varaždin, Varaždinske novosti, god. VI, br. 309, str. 1-2.

²⁰ KUKULJEVIĆ-SAKCINSKI IVAN, *Varaždin - kratki nacrt s gledišta historičkog*, Zagreb, 1857, str. 20.; reprint TIVA, Varaždin, 1996.

²¹ "Quia vero sensim animatversum fuerat loco a nobis prima vice acceptato, nempe in fundo, et Dni Samoborizi ad orientem, ubi instalati fuimus, plurimas reperiri difficultates, ob quas ibidem conventus nullatenus extrui et aedificari potuisset.", *Libelus foundationum*, str. 307. usp. PIHLER LUJO, *Iz starog Varaždina - Kako su došli Kapucini u Varaždin*, Varaždinske novosti, god. VI, br. 309, str. 2.

²² HORVAT, nav. dj. str. 216-217. Usp. *Libelus foundationum*, str. 307. Usp. *Liber functionum Capitularium*, str. 140-141, usp. PIHLER L, isto.

²³ WIESSERT ADOLF, *Bilješke o nekim varaždinskim kućama*, pod br. 42, str. 51.

²⁴ *COSTITVTIONI De Frati Minori CAPVCCINI DI S. FRANCESCO. Approuate. e confermate da N.S. PAPA URBANO VIII. IN ROMA*. Nella Stamparia della Reuer. Cam. Apost. 1643. u *COSTITUTIONES ORDINIS FRATRUM MINORUM CAPUCCINORUM SÆCULORUM DECURSU PROMULGATAE*, Vol. I., *CONSTITUTIONES ANTIQUAE* (1529-1643), Editio anastatica, Romae, Curia generalis OFMCap., 1980., str. 565-674.

²⁵ *COSTITVTIONI*, str 31, (597)

²⁶ isto mjesto.

²⁷ O ustanovljenju samostana i njegovoj gradnji govori se u 6. poglavlju Konstitucija str. 30.-36. (596.-602.).

²⁸ *Liber functionum Capitularium*, str. 146.-147.

²⁹ *Puncta promovendi Operis, et Fabrica Conventus PP. Capucinatorum Varasdinesium inter nos infrascriptos conclusa, et observanda*, Varasdini, Die 5. Mensis Novembris 1700. u *Pro Memoria Introductionis PP. Capucinatorum et Aedificationis Conventus in hac Lib. Reg. Var. Civitate*, str. 47.-49.

³⁰ *Designatio Fabricae, Pro Memoria Introductionis*, str. 45.-46.

³¹ Više o toj kapeli možemo saznati iz članka: HRG METOD, *Varaždinski arhidakonat 1638*, Croatica christiana periodica, god. XII, br. 22, str. 161, Zagreb 1988.

³² Prijevod preuzet iz :HORVAT RUDOLF, *Povijest grada Varaždina*, Varaždin, 1993, str. 215. Originalni tekst glasi: "Anno Christi 1701. die 25. Aprilis, Pont. Max. Clemente XI, Imperatore Leopoldo 1. Austriaco, Rege Hungariae, Croatiae, et Dalmatiae Josepho 1. vivente parente coronato: Epo Zagradiensi, Stephano Selischevich, Comite perpetuo Varadinensi Dno Georgio Aerdoedi, dictus Illmus Dnus Epus hoc loco primarium lapidem pro Ecclesia Fratrum Min. S. Francisci Capucinatorum in hon. et gloriam Smae Trinitatis", *Libelus foundationum*, str. 307.-308.

³³ isto, 308. O. Marin iz Senja umro je u Rijeci 10. IV. 1718. u 51. godini redovničkih zavjeta, usp. *Nekrologij slovenskih in brvaških kapucinov*, Ljubljana 1977. U vezi blagoslova temeljnog kamena zabilježene su i poteškoće s kojima su se morali suočiti kapucini i oni koji su htjeli njihov dolazak u Varaždin. O tome je pisao Luj Pihler u Varaždinskim novostima, god VI, br. 310. od 7. XI. 1935, str. 1-2 i u Hrvatskom jedinstvu, 8. I. 1944., br. 7. (8.) str. 230: "Dok je kamen temeljac bio već pripravljen kraj iskopanog temelja i drvenog križa koji je označavao mjesto glavnog žrtvenika i kad se unakolo toga sakupilo građanstvo i mnogo naroda iz okolice očekujući čas kad će biskup Selišćevoić blagosloviti temeljni kamen, na nemalo iznenađenje svojju, počeo je biskup

odjedared stavljati neke zapreke, koje se još danas ne mogu pravo protumačiti. U prvom redu je biskup prigovorio zemljištu, koje da nije prikladno za samostan i crkvu radi blizine gradskih bedema i grabišta. Osim toga, posveta temeljnog kamena ne može obaviti, jer nema uza se pontifikalnog ornata. Poslije ove nenadane izjave istupio je kapucinski poglavar o. Marin iz Senja koji je biskupu Selišćeviću izjavio: *Mi nismo ni tražili ni molili da dođemo ovamo; naprotiv, mi smo pozvani i dopuštenjem naših ovdje nastanjeni. Nama se pružila prilika da za crkvu i samostan potražimo najzgodnije mjesto, a ono je eto kao takvo pronađeno; štoviše već i prije odobreno. U pustinji ne možemo živjeti, prositi nam se uskraćuje, u zraku pak graditi ne možemo! Kako ćemo onda služiti ovome narodu u dušobrižničkom poslu?...*

Ove odlučne riječi sklonuše biskupa Selišćevića na popuštanje u pitanju zemljišta. Ali, kad se on stao izgovarati da nema uza se pontifikalnog ornata, jedan je od gradskih senatora savjetovao, neka se umole lepoplavski pavlini da posude takav ornat. Kad oni odgovoriše da ga uslijed nekakvog dekreta ne smiju izručiti, izjavio je franjevački gvardijan, da će on ustupiti pontifikalni ornat. Sada je došla u pitanje mitra, koje također nije bilo. Isusovci na to izjaviše da oni imaju jednu mitru, ali crnu, koja može da promijeni boju, ako se obavije bijelim velom. Kad se i to prihvatilo, opazilo se, da manjka pastoral (biskupski štap). Srećom, pade nekom na um, da u Varaždinu opstoji jedan biskup s drvenim štapom, a to je statua sv. Nikole kod župne crkve! Za čas oduzeše ovom Nikoli pastoralni štap, i kad bijaše biskup Selišćević potpunoma opremljen, smirio se i pristupio k posveti temeljnog kamena koji bijaše već postavljen kraj krsta na onom mjestu gdje danas stoji glavni žrtvenik. naravski, da je i taj svečani čin bio popraćen zvucima trubalja i bubnjeva te pucnjavom iz mužara na radost prisutnog puka". Pihler navodi da je tu zgodu preuzeo iz knjige (rukopisa) "*Pro Memoria Introductionis PP. Capucinatorum et Aedificationis Conventus in hac Lib. Reg. Var. Civitate*" Anno reparatae Salutis 1699. Rukopis ima 62 stranice i nalazi se u Arhivu Kapucinskog samostana u Varaždinu, reg. oz. A1.

³⁴ *Hrvatske Kraljevske konferencije*, str. 194.

³⁵ Taj podatak donosi Ivan Kukuljević Sakcinski a prenosi ga LENTIĆ-KUGLI IVY, *Povijesna urbana cjelina grada Varaždina*, Zagreb 1977, str. 49.

³⁶ Detaljni popis donatora za kupnju zemljišta i gradnju samostana nalazi se u: *Pro Memoria Introductionis, Ecclesiae et Conventus Fabrica*, str. 14.-16. Tu se navodi da je najobilniju pomoć pružila gospođa Suzana Barbara Moskony (Moškonj), rođena Drašković koja je dala 7.000 rajnskkih florena, dok je ostalih 42 donatora sakupilo svotu od 7810 florena (forinti) tako da je ukupna suma iznosila 15.902 florena. Grofica Suzana Barbara udovica Moškonj rođena Drašković još 17 godina prije početka gradnje samostana u Varaždinu oporučno je odredila da, kada kapucini dođu u Varaždin, neka se za gradnju njihovog samostana upotrijebi 7.000 florena, a tu njezinu oporuku trebala je izvršiti grofica Magdalena Drašković rođena Nadaždi, te je ona njoj povjerala tu sumu novca. Isti izvor navodi i podatak da je grofica Suzana Barbara Moškonj rođ. Drašković umrla u Zagrebu i kao velika dobrotvorka pokopana u Kapucinskoj samostanskoj crkvi u Zagrebu na Gornjem gradu (nav. dj. str. 14).

³⁷ HORVAT, nav. dj. str. 219.

³⁸ isto, str. 50.

³⁹ isto, str. 18.

⁴⁰ *Liber functionum Capitularium*, 146.

⁴¹ *INGRESSUS AD RELATIONES IN COMMISSIONI DE ORIGINE, FUNDATIONE, STATU ET ADJACENTIBUS, OMNIUM, AC SINGULORUM CONVENTUUM FRATRUM MINORUM CAPUCINORUM PROVINCIAE STYRIAE, DATAS AD REUM P. PROCURATOREM GENERALEM ORDINIS IN CURIA ROMANA*. Anno Domini M.DCC.XX.VI. u: BENEDIK METOD-KRALJ ANGEL, *Kapucini na Slovenskem*, str. 406-409.

⁴² *Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov*, Ljubljana 1977.

⁴³ *Bedenik iz Koprivnice - kapucin - misionar - biskup*, Zbornik, Koprivnica 1995.

⁴⁴ *Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov*, Ljubljana 1977.

- ⁴⁵ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977; Naša Gospa Lurdka, 7 (1914) 122; Naša Gospa Lurdka, 9 (1916) 147-148.
- ⁴⁶ ŠAGI BUNIĆ Tomislav, *Redovnička zajednica kojoj je pripadao sv. Leopold Bogdan Mandić*, Zagreb 1963, 398-399.
- ⁴⁷ TENŠEK Zdenko, O. *Augustin Dujmušić (1884.-1916.) uz 60. obljetnicu njegove smrti*, u Vjesnik Hrvatske Kapucinske Provincije X (1976) br. 9, str. 60-62; Katolički list, 67 (1916), str. 427; Naša Gospa Lurdka 1916, str. 168-170. 178.
- ⁴⁸ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov. Ljubljana 1977.
- ⁴⁹ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov. Ljubljana 1977.
- ⁵⁰ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov. Ljubljana 1977.
- ⁵¹ DUJMUŠIĆ Augustin, *Povjesničke crtice kapucinskog samostana na Rijeci*, Rijeka 1910, str. 17.
- ⁵² DUJMUŠIĆ A, *Povjesničke crtice Kapucinskog samostana na Rijeci*, Rijeka 1910., 15. Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977.
- ⁵³ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977.
- ⁵⁴ DUJMUŠIĆ A, *Povjesničke crtice Kapucinskog samostana na Rijeci*, Rijeka 1910., 15.
- ⁵⁵ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977.
- ⁵⁶ TERAŠ Mavricij, *Samostansko življenje*, Split 1942., str. 141.
- ⁵⁷ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977.
- ⁵⁸ TERAŠ Mavricij, *Samostansko življenje*, Split 1942., str. 123.
- ⁵⁹ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov. Ljubljana 1977.
- ⁶⁰ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov. Ljubljana 1977.
- ⁶¹ ŠAGI-BUNIĆ Tomislav, *Redovnička zajednica kojoj je pripadao sluga Božji o. Leopold Bogdan Mandić*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1976., 389.-390.
- ⁶² DUJMUŠIĆ A, *Povjesničke crtice Kapucinskog samostana na Rijeci*, Rijeka 1910., 15.
- ⁶³ *Descriptio localis et personalis Provinciae Illyricae 1921.-1967.*
- ⁶⁴ Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977.
- ⁶⁵ ŠAGI-BUNIĆ Tomislav, *Redovnička zajednica kojoj je pripadao sluga Božji o. Leopold Bogdan Mandić*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1976., 386.-389.

LITERATURA I IZVORI:

- Bedenik iz Koprivnice - kapucin - misionar - biskup*, Zbornik, Koprivnica 1995.
- Benedik Metod- Kralj Angel, *Kapucini na Slovenskem v zgodovinskih virih - Nekdanja Štajerska provinca*, Ljubljana 1994.
- Borak Hadrijan, *40. obljetnica smrti o. Anzelma Canjuge*, Vjesnik Hrvatske Kapucinske Provincije, (VIII) god, XXVI (1992.) str. 314.-315.
- Borak Hadrijan, *Iz života o. Angelika Bedenika*, Vjesnik Hrvatske kapucinske provincije (VHKP) br. 2, 1992, str. 219.-220.
- Bullarium Ordinis FF. Minorum S.P. Francisci Capucinatorum* seu Collectio Bullarum, Brevium, Decretorum, Rescriptorum, & Oraculorum &c, quae à S. Sede Apostolica pro Ordine Capucino emanarunt, Romae 1746.
- Cvekan Paškal, *Djelovanje franjevacu u Varaždinu*, Varaždin, 1978.
- Descriptio localis et personalis Provinciae Illyricae 1921.-1967.*
- Dokumentarna televizijska serija o hrvatskim misionarima*, VHKP br. 5, 1993., str. 577.
- Dominković Eva, *Život i rad o. Anzelma Canjuge*, diplomski rad na Institutu za crkvenu glazbu u Zagrebu, 1969., objavljeno pod naslovom *Orisi glazbeništva u Anzelmo Canjuga, Ljiljane bijeli*, Rijeka 1994. str. XVII.-XXVIII.

- Dujmušić A, *Povjesničke crtice Kapucinskog samostana na Rijeci*, Rijeka 1910,
Dukat Vladoje, *Pater Gregur kapucin (Juraj Melevec)*, Rad JAZU 207, 137-261.
Dukat Vladoje, *Slatki naš kaj*, Zagreb, 1944., 226.
Franjo među Hrvatima. Zbornik radova franjevačkih zajednica u prigodi 750. obljetnice smrti sv. Franje Asiškoga (1226.-1976.), Zagreb, 1976.
Horvat Rudolf, *Crtice iz varaždinske povijesti*, Hrvatska smotra za književnost, znanost, umjetnost i kritiku. Hrvatska radnička tiskara, Zagreb, 1909.
Horvat Rudolf, *Povijest grada Varaždina*, TIVA, Varaždin, 1993.
Hrvat. biogr. Leksikon I, 584.
Hrvatska enciklopedija, sv. II, Zagreb, 1941., 328.
Hrvatske Kraljevske konferencije, Svezak I. 1689.-1716, Arhiv Hrvatske, Zagreb 1985.
Jembrih Alojz, Gregur Kapucin: *Horvacka od Kristuševoga narodenja vitija*, Za tisak priredio, tekst transkribirao i studijom popratio Alojz Jembrih, Hrvatska Kapucinska provincija - Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1999.
Kemiveš Mirko, *Fotografija groba biskupa Angelika Bedenika*, VHKP br. 5, 1992, str. 316.
Kemiveš Mirko, *Il culto dei santi nelle prediche di Stjepan da Zagreb (Matija Marković), O.F.M.Cap. (1669.-1742)*, Roma 1985. (rukopis, magistarska radnja).
Kemiveš Mirko, *O. Angelik Bedenik. Tajnik biskupa Anastazija Hartmanna i provikar misije u Bombaju 1855.-1858.*, VHKP br. 1/96, str. 481-489.
Kemiveš Mirko, *Proslava 130. obljetnice smrti o. Jurja Angelika Bedenika*, VHKP br. 7/95, str. 422-429.
Kronika kapucinskog samostana u Varaždinu, rukopis, u Arhivu kapucinskog samostana u Varaždinu
Kukuljević-Sakcinski Ivan, *Varaždin - kratki nacrt s gledišta historičkog*, Zagreb, 1857.
Reprint TIVA, Varaždin, 1996. HRG METHOD, *Varaždinski arhidakonat 1638*, Croatica christiana periodica, god. XII, br 22, Zagreb 1988.
Lexicon Capuccinum, Promptuarium historico-bibliographicum Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum (1525.-1950.), Romae, 1951.
Madjer B, *Časti i dobru zavičaja*, Zagreb, 1937.
Monumenta Anastasiana, Documenta vitam et gesta servi Dei Anastasii Hartmann, O.F.M.Cap. episcopi (1803-1866) Vol. I-V, Luzern 1939.-1948.
Nedletzki A, *O. Augustin Dujmušić*, u Vrhbosna 30(1916) 241.-247; 252.
Nekrologij slovenskih in hrvaških kapucinov, Ljubljana 1977. Interno izdanje slovenskih kapucina.
Pavlović Eduard, *Život i djelo Augustina Dujmušića - prvog riječkog alkohologa i muzikoterapeuta*, u Acta Facultatis Medicinae Fluminensis 1995.
Pihler Lujo, *Iz starog Varaždina - Kako su došli Kapucini u Varaždin*, Varaždinske novosti, god. VI, br. 309. od 7. XI 1935.
Pihler Lujo, *Iz starog Varaždina - Varoška občina i statuti*, Hrvatsko jedinstvo 1944, 8. I 1944. br. 7 (8)
Pro Memoria Introductionis PP. Capucinatorum et Aedificationis Conventus in hac Lib. Reg. Var. Civitate Anno reparatae Salutis 1699. Rukopis se čuva u Arhivu Kapucinskog samostana u Varaždinu, reg. oz. A1.
Schematismus OFM. S.P. Francisci Capucinatorum, Alme Provinciae Austriaco-hungaricae, pro anno a Christi nato MDCCCXVI, Viennae 1916.

- Slovenski kapucini v Slovenskem biografskom leksikonu*, u *Letopis Slovenske kapucinske provincije*, izd. Slovenski kapucinski provincijalat, Ljubljana 1996, 102.
- Šagi Bono Zvonimir, *Kapucinska knjižnica u Varaždinu*, Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU u Varaždinu, br. 8-9, Varaždin, 1996.
- Šagi-Bunić Tomislav, *O. Angelik Bedenik iz Koprivnice, Pokušaj nacrti za životopis*, Folium provinciae Illyriae Ord. FF. MM. Capucinatorum, Zagreb, 1962, str. 177.-188.
- Šagi-Bunić Tomislav, *Redovnička zajednica kojoj je pripadao sluga Božji o. Leopold Mandić*, prilog knjizi: Pietro Bernardi da Valdiporto, *Blaženi Leopold kapucin iz Herceg-Novog*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976.
- Šišić Ferdo, *Pregled povijesti hrvatskoga naroda*, Matica hrvatska, Zagreb, 1962.
- Šojat Olga, *Štefan Zagrebec (1669.-1742.): Hrana duhovna* (izbor). Izabrala, priredila i rječnikom popratila Olga Šojat, u *Forum*, Zagreb, br. 6(1978.), 1091-1105.
- Špralja Izak, *O. Anselmo Canjuga franjevac kapucin*, *Sveta Cecilija*, br. 4(1995.), 88-89; i br. 1(1996.), 4-6.
- Tenšek Zdenko, *O. Augustin Dujmušić (1884.-1916.) uz 60. obljetnicu njegove smrti*, u *Vjesnik Hrvatske Kapucinske Provincije*, Br. X (1976) br. 9, str. 60.-62.
- Teraš Mavricij, *Samostansko življenje*, Split 1942.
- Testimonium scolasticum* Kapucinske teološke škole na Rijeci, od 1902.-1919.
- Turčin Serafin, *Život i djela o. Anzelma Canjuge*, u: *Braća kapucini III*, 3 (1969), 2-6.
- Turčinović Josip, *Pet svezaka »Hrane duhovne ovčic keršćanskeh« Štefana Zagrepca*, u *Svesci*, Kršćanska sadašnjost, br. 2, Zagreb(1967.) str. 61-62.
- Zaključci Hrvatskog Sabora*, Svezak II. 1693.-1713, Zagreb 1958.

Primljeno: 200-3-13